Številka 266 TRST, v petek 25 septembra 1908 Tečaj XXXIII

IZHAJA VSAKI DAN
ali ob sodeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične štev. se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvč. (10 stot.).
OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 8 st. mm, smrtnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inseratni oddelek uprave „Edinosti". — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti".

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost" za Primorsko.
V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA
za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; za naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira.
Naročnina za nedeljsko izdanje „EDINOSTI" stane: celo leto K 5·20, pol leta 2·60
Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo.
Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.
UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom)
Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost". - Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost" v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.
Poštno-hranilični račun št. 841·652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Simpatije moravskih češkin deželnih poslancev za Slovence.

BRNO 24. Pred današnjo sejo moravskega deželnega zbora so se poslanci češke kurije sestali na posvetovanje ter so soglasno vsprejeli sledečo resolucijo: Češki poslanci moravskega deželnega zbora izrekajo v imenu češkega naroda na Moravskem slovenskemu narodu v teh težkih trenotkih svoje simpatije in ga zagotovljajo svoje solidarnosti v boju proti krivici. Podpisani dr. Začek, dr. Stranky, Stanek. To izjavo so brzojavili v Ljubljano.

Bolgarski knez v Budimpešti.

BUDIMPEŠTA 24. Bolgarski knez Ferdinand se je ob 5. uri s posebnim dvornim vlakom podal v Subotico, da si tamkaj ogleda 11. huzarski polk, kateri nosi njegovo ime.

BUDIMPEŠTA 24. Na čast bolgarskemu knezu je bil opoludne dvorni obed, katerega so se udeležili cesar, bolgarski knez in kneginja, več nadvojvod in nadvojvodinj, ministrov, dostojanstvenikov itd.

BUDIMPEŠTA 24. (Ogr. biro). Bolgarski knez Ferdinand je bil danes ob 8. uri zjutraj pri maši v dvorni kapeli, nakar je obiskal grobnico, ki se nahaja tamkaj. Ob 10. uri si je knez s svojo soprogo ogledal Erzabetni muzej, nahajoči se v kraljevi palači. —

BUDIMPEŠTA 24. Knez Ferdinand je danes vsprejel ministra za unanje stvari barona Aehrenthala v polurni avdijenci. Baron se je danes povrnil na Dunaj.

Ministerski predsednik Beck v Budimpešti.

BUDIMPEŠTA 24. Ministerski predsednik baron Beck je v spremstvu ministerijalnega svetnika grofa Artemsa prišel semkaj. Ob 9 in pol predpoludne je cesar vsprejel Becka v avdijenco.

Schwarz bo umirovljen.

DUNAJ 24. „Zeit" poroča, da bo kranjski deželni predsednik baron Schwarz vsled dogodkov v Ljubljani umirovljen.

Spor med sultanom in kedivom

KAIRO 24. Turški list „Pyramide," potrjuje vest, da sta se sultan in kedive hudo sprla. Spor je nastal baje radi tega, ker ni hotel sultan prevzeti inicijative za uvedbo ustave v Egiptu, vsled česar bi gotovo prišlo do spora z Anglijo.

Carica bolna.

PETROGRAD 24. Zdravstveno stanje carice je zopet vznemirljivo. Carico morajo prenašati v naslonjaču. Zdravniki jej svetujejo, naj se poda v kako zdravilišče na jugu, morda na obali Sredozemskega morja.

Kolera.

PETROGRAD 24. Danes je na novo obolelo 354 oseb, umrlo jih je 172. Vseh bolnikov je 1005.

PETROGRAD 24. V Peterhofu so konstatirali 27 slučajev kolere. — Tukaj je obolelo več oseb tudi v zimski palači in v palači velikega kneza Nikolaja.

Budimpešta 24. Generalni svet avstro-ogrske banke je imel danes pod predsedstvom bančnega guvernerja vit. Bilinskega sejo, na kateri je generalni tajnik Pranger poročal o poslovnem gibanju v zadnjem času ter o položaju mednarodnega in domačega denarnega trga. V tem poročilu se povdarja, da so glavnice banke v eskomptnih in lombardih zaostale nasproti lanskemu letu za 214 milijonov.

Budimpešta 24. — Cesar je podelil glavnemu uredniku „Magyar Hirlapa" naslov ogrskega dvornega svetnika.

Kolin 24. Osemdeseti shod nemških naravoslovcev in zdravnikov je določil, da bo prihodnji shod leta 1909 v Solnegradu.

Berolin 24. Knez Eulenburg je odpotoval v bolniškem avtomobilu v Liebenberg.

Dunaj 24. Danes je prišel semkaj iz Pule isterski deželni glavar dr. Rizzi.

Rambouillet 24. Današnji ministerski svet je sklenil, da se skliče zbornica za 13. oktobra. Minister Pichon je priobčil odgovor Nemčije na francosko-špansko noto. Ministerski svet je sklenil, da postavi zakonski načrt o šolski obveznosti na dnevni red, čim se zbornica sestane.

Češki deželni zbor.

Viharna seja.

PRAGA 24. Pred današnjo deželnozborsko sejo je prišlo odposlanstvo nemških poslancev k višemu deželnemu maršalu in zahtevalo naj se dnevni red odstavi. Viši deželni maršal je to odklonil, nakar so nemški poslanci izjavili, da pričnó takoj z obstrukcijo. Pogovori so trajali več časa, tako da se je zamoglo otvoriti sejo šele ob 11 in pol uri. Viši deželni maršal je hotel zapričeti z reševanjem dnevnega reda, katerega prva točka je izvolitev komisije za spopolnjenje obeh jubilejnih fondov. — Posl. Iro je zahteval besedo k zapisniku. — Viši deželni maršal je odvrnil, da zapisnika še ni, zatorej mu ne more podeliti besede. Na to so vsi nemški poslanci zagnali velik hrup. Čulo se je le besedo: „Zapisnik". Bili so tudi po pultih. — Viši deželni maršal je med tem hrupom podelil besedo poslancu Skardi, da poroča.

Nemški poslanci so pričeli še huje razgrajati. Bili so zopet po pultih in niso pustili govoriti posl. Škardo. Posl. Wolf je stopil k mizi za poročevalce in je posl. dr. Skardi iztrgal eno listino iz rok. Drugi poročevalec posl. Svehla je hitel k mizi za poročevalce, obkrožili so ga pa Nemci, in od vseh strani so poskušali da ga iztisnejo z njegovega mesta.

Viši deželni maršal je neprestano zvonil, vendar zastonj. Hrup je postajal vedno večji. Čuli so se le klici: „Nori Kasperské" (Bergreichenstein) in Ljubljana.

Češki poslanci so se dvignili in vsi zahtevali besedo. Ker je hrup trajal dalje, je viši deželni maršal zapustil svoje mesto ter odšel iz dvorane. Predsedstvo in mizo za poročevalce so poslanci popolnoma pokrili. Češki poslanci so zasedli predsedniški oder. — Ob 12 in pol je viši deželni maršal zopet prišel v dvorano. Takoj so se čuli viharni klici: Izpraznite predsedstvo. Poslanci so v taktu bili na pulte.

Viši deželni maršal je dal besedo posl. dr. Škardi. Češki poslanci so aplavdirali in vsklikali: „Vyborne". Dr. Skarda je svoj govor diktiral enemu stenografov. Od nemške strani so metali proti predsedniški mizi spise.

Posl. Mayer (iz Heba) je hitel k predsedniški mizi, za njim dr. Krutzner. Iztrgala sta višema deželnemu maršalu vse spise iz rok in jih vrgla v dvorano. Viši deželni maršal se je še enkrat odstranil iz dvorane. Hrup je trajal dalje.

Potem ko je deželni odbornik dr. Skarda končal svoje poročilo, so zahtevali češki poslanci, ki so obstopili predsedniško tribino, naj viši deželni glavar nadaljuje sejo in kakor zadnji referent naj poroča dr. Svehla. — Viši deželni maršal je izjavil, da ne more nadaljevati seje ob takih okolščinah, nedostojnih deželnega zbora češkega kraljestva. Nato je ob 12 uri 20 min. zaključil sejo. — Pribodnja seja se bo vršila jutri ob 11. uri predpoludne. — Poslanci so ostali v dvorani in so razgrajali dalje.

Proti nameščanju nemških učiteljev na naših srednjih šolah.

Interpelacija deželnega poslanca **A. Gabrščeka** in tovarišev v goriškem deželnem zboru na Nj. Vzvišenost gospoda ministra za uk in bogočastje.

Odkar ima pokneževana grofovina Goriška in Gradiška deželni zbor, so se oglašali zastopniki obeh narodnosti s protesti proti srednjim šolam v nemškem jeziku, ki nam je tu in nima v naši deželi domovne pravice. Od l. 1863 do današnjih dnij je bilo že nešteto sklepov deželnega zbora, ki so pozivljali visoko c. kr. vlado, naj vredi srednje šole po željah in potrebah ljudstva, kateremu so namenjene. Toda vse avstrijske vlade so žaljivo prezirale dosedanje sklepe in resolucije našega deželnega zbora in šole so ostale nemške.

Toda c. kr. učna uprava je dokazovala ves čas še na posebne načine, da naravnost sovražno nasprotuje željam in potrebam ljudstva naše dežele.

Težave, ki jih napravlja pouk v tujem nemškem jeziku, pomnožuje učna uprava z nemškimi profesorji, ki jih samovoljno vsiljuje na naše srednje šole. Namesto profesorjev, ki poznavajo deželo in umejo šege, navade in dušo obeh narodov v deželi, namesto učiteljev, ki bi šli slovenski in italijanski mladini na roko na pouku tolikih predmetov v tujem jeziku, pošilja nam trde Nemce, ki ne umejo nobenega deželnega jezika in po navadi govoré celó neumljiva nemška narečja. Ti so potem najusodnejši zatiralci naše mladine.

Ali, kar še povečuje sovražno samovoljo c. kr. osrednje učne uprave, je dejstvo, da pošilja v našo deželo učitelje, ravnatelje in nadzornike samovoljno, brez razpisa, brez zakonitega pretresanja in predlogov od strani c. kr. deželnega šolskega sveta, ki ima po zakonu vendar prvo skrb za šolstvo v deželi in je dolžnost c. kr. učne uprave, da upošteva predloge c. kr. deželnega šolskega sveta, ta pa želje in potrebe ljudstva, katere pozna bolje nego osrednja učna uprava.

V zadnjih dneh je c. kr. učna uprava zopet grešila proti c. kr. deželnemu šolskemu svetu, proti dostojanstvu cesarskega namestnika, proti željam in potrebam ljudstva.

Tako je poslala na goriško realko nekega dr. Binderja, ne da je bila razpisana ta služba in ne da je podal kak predlog naš deželni šolski svet. Dr. Binder je bil prej stotnik na kadetski šoli v Pragi in došel je v Gorico edino po samovoljni odredbi osrednje učne uprave.

Na goriško gimnazijo je došel neki dr. Kreisel kakor provizoričen učitelj. Da taki provizoričnosti sledi definitivnost, je stara praksa učne uprave, ko hoče svojim ljubljencem preskrbeti službe v tujih deželah, kjer sicer ničesar iskati nimajo in kjer krivično izpodrivajo domačine. — Dr. Kreisel je nadomestil dr. Gustava Hemetsbergerja, o katerem se širi govorica, da ga je učna uprava le zaradi tega odpoklicala za nekaj časa iz Gorice, da bi nam ga pozneje vrinila za ravnatelja, češ, on je že toliko in toliko časa služboval na goriški gimnaziji. — Tudi ta dr. Kreisel je došel v Gorico brez vednosti c. kr. šolskega sveta.

Istotako je c. kr. učna uprava žaljivo prezrla c. kr. deželni šolski svet z začasno namestitvijo ravnatelja dr. Gniersa iz Pule na realko v Gorici. Ta služba tudi ni bila razpisana in je torej bila odvzeta mnogim sposobnim profesorjem možnost, da bi kompetovali na to mesto, do katerega imajo veliko več pravice in imajo tudi več sposobnosti nego 35 let mladi dr. Gniers.

In isto tako se raznaša novica, da je c. kr. osrednja učna uprava samovoljno določila za c. kr. nadzornika na srednjih šolah prof. Streinza, ki je ostal prebivalstvu na Goriškem obeh narodnostij v najžalostnejšem spominu, od takrat, ko je bil tu krut zatiralec naše mladine. Nešteto uničenih eksistenc proklinja njegov spomin. In tega moža naj c. kr. osrednja učna uprava vsili za nadzornika v deželo, kjer nemščina niti deželni jezik ni?!!

Opuščamo za to priliko podrobnejšo sliko naših srednjih šol in odložimo na poznejšo dobo razpravo in sklepanje o preosnovi vseh naših srednjih šol, učiteljišča in vadnic, ter odločno zahtevamo od Nj. Vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje v najkrajšem času jasen in točen odgovor na tale vprašanja:

1. Kako more Vaša Vzvišenost opravičiti samovoljno imenovanje dr. Binderja profesorjem na realki, dr. Kreisela začasnim učiteljem na gimnaziji, dr. Gniersa, začasnim ravnateljem na realki, nameravano imenovanje prof. Streinza, c. kr. nadzornika za srednje šole, in to brez razpisa, brez predlogov c. kr. deželnega šolskega sveta, brez upoštevanja dejstva, da v naši deželi nemščina niti deželni jezik in da so srednje šole namenjene le slovenski in italijanski mladini?

2. Ali hoče Vaša Vzvišenost takoj popraviti kričečo krivico, storjeno z opisano samovoljnostjo, ter odpoklicati imenovane gospode iz naše dežele?

3. Ali hoče Vaša Vzvišenost zanaprej vsako službo pravilno razpisati, počakati predloge c. kr. deželnega šolskega sveta ter na to imenovati na naše srednje šole le take učitelje, ravnatelje in nadzornike, ki so povsem vešči deželnih jezikov, daši prednost domačinom ali sorojakom?

V Gorici, dne 23. septembra 1908.

Pred grudo, posvečeno slovensko krujo.

Še jo obhajajo hijene mojega naroda. Še kriče, ker je prelite — premalo slovenske krvi. Jaz gledam te hijene v človeški podobi in domnevam si, da sem v Neronovem cir-

---

PODLISTEK. 17

Nekdanji ugled.

Spisal Ivo Trošt.

„Če ne tebi, pa sodišču," pritrdita došla častnika in sedeta, ko ju je predstavil Wehrmaier k isti mizi. Niso pa več razpravljali o sovraštvu in dvoboju, marveč o propalosti socialne družbe in vzrokih teh razmer.

Proti večeru je bil Ivanec edina priča, ki je spravljal Alfreda k Palničevim prašat, kdo je pisec nesrečnega lista. Dognala nista samo tega, še mnogo več.

VI.

Tisto popoldne se je po Ivančevem odhodu klanjala gospa Palničeva do tal domačemu zavetniku, obiteljskemu maliku in ga kleče prosila milosti. Grozno je žarela gloriola in strahovito je zevala pošast poželjivo stezaje krempljе po posledoji žrtvi — po nji, ki ji je doslej služila najzvesteje — po Adeli...

Videla je, kako se bolj in bolj oža krog, ki so ga delale okolu nje plešoče in preganjajoče jo pošasti. Že so se hropeči gobci, ogenj in žeplo bljuvajoča žrela dotikala nje obleke, že je dihala smrdečo sapo, čutila na sebi njih ostre krempljе. „Pomagajte, pomagajte!"

V sobo pribiti Vera. Mama se vije obupno na naslanjaču in se zlobno nasmehne vstopivši hčerki: „No, zdaj si sita, Verica, ha, ha! Si že zmagala. Mene trežejo vsi peklenski duhovi in kar je še drugih pošasti. Veš, Alfred in Ivanec se bosta bila, se morata, ha, ha — zaradi mene, seveda, in zaradi tebe. Kri, kri mora teči. Saj sva je tudi vredni — obe..."

„Mama, kaj govoriš. Moj Bog!"

„Samo sebe blagrujem, ker mi je Bog naklonil tako vrlo, plemenito, blagosrčno hčerko. O, ko bi bila le pristna tista tvoja blagosrčnost. — Sedaj se mora pokazati, kakšna je."

Vera jo gleda osupla: razločiti ne more ali govori mati v pijanosti ali blaznosti. „Mama, mama! Kaj ti je?"

„Nič, nič, Verica," de prisiljeno mirno, potem se dvigne z ležišča, zakrije z rokama in zdrsne pred hčerko na kolena, dvigne sklenjeni roki in zavpije obupno: „Hči moja! Ali veš, kaj pomeni oprostiti?" Deklica prikima in solze ji zalijn oči: „Torej reši me, reši svojo mater sramote, ki je ne preživim nikdar!"

„Čedalje te manj umejem, mama. Kaj ti je vendar?"

„Povej Ivancu, povej Alfredu, da ni nihče drugi pisal onega lista nego ta-le roka — s ponarejeno pisavo — potem, ko sem Alfreda naprosila, naj ga napiše on, pa je odklonil: „Čeprav se gre tu samo za domačo družinsko zadevico, ne morem zastavljati za to svoje časti." — Ali mi moreš oprostiti, hčerka, to sramoto. Verica? Vse je bilo le pretveza, sama pretveza."

Vera se sklone, da bi dvignila mater, a moralna teža te grozne samoobtožbe in pogled na zdvajajočo mater pred seboj potere še njo, da pade na materine prsi. V objemu ste ihteli, plakali in zdihovali...

Večerno solnce se je oziralo s svojimi žarki v steklo na oknih. Zlato se lesketajoča svetloba je trepetala v sobi, morda se je celo solnce čudilo žalujoči skupini ob naslanjaču. Kdo naj šele opiše čustva, bojazni in viharje, tako zelo si nasprotujoče, ki so obema divjali v prsih: tako blizu in tako neizmerno daleč.

„Mama, to ni mogoče! Ivancu sem rekla sama, da si mi pokazala list."

„Alfred pa ve, da ga ni pisal in o vsem, kar ve o tem, mora molčati."

„Odkod torej list? bodo hoteli vedeti. Jasno kakor na dlani pa je, da oni tretji — ni daleč, mama."

„Oh, ta sramota, ta grda sramota, ko bi že ne bilo te! Vera, saj sem trdila premnogokrat, ti boš grob naše sreče. Oh, Vera, Vera, da nisi prav ničesar podedovala po materi!"

„Mama, prosim te lepo: molči o dedščini. Zdi se mi, da nekdo prihaja."

„Hudič prihaja po-me z vsemi peklenščeki. A tudi tebe mora pobrati z menoj vred. Ne sme biti tebi bolje postlano v življenju kakor je bilo tvoji materi, ne. Jaz sem trpela, a ti da bi lepo uživala sadove, ki si jih pridobila po moji modrosti. Ne!"

Adela prime hčerko za rame, se nasloni na-njo z obema rokama, vstane, lasje se ji spuste po ramenih in kakor besna furija stisne Vero k sebi in jo vleče za seboj proti durim: „Vun, vun! Ne pustim te, nič vrednica, potepenka, propala zver, ki se ji ne smili lastna mati..." Deklica se je skušala izviti iz materinega objema, toda njene roke so jo tiščale kakor klešče: komaj je še lovila sapo. Vpiti ni mogla, braniti se tudi ne. Materini krik so čuli otroci in razbijanje, a to se je poslednje čase radó ponavljalo pri Palničevih; šele, ko so čuli odpiranje in zapiranje vrat ter stopinje na stopnjicah so prihiteli gledat, če ni morda že doma ata iz zapora ali kakor so otroci govorili: iz dobre službe, odkoder nas reši te ječe in bede. Tako so namreč otrokom opravičevali očetovo odsotnost.

(Dalje.)

kusu: doli gladijatori-krščani, gori naokolo gospodarji sveta, prosvetitelji sveta, plemeniti Rimljani in Rimljanke.

In začenja se borba. Ne med junaki in obupanci, marveč med lačnimi levi in gladnimi krščani. Kri napaja pesek. Plemiči in narod ploskajo. Neron je zlovoljen. Zakaj vendar nima svet ene same glave, da bi jo odbil z enim samim mahom?! Palo je deset petdeset krščanov. Šala. Mari so to ljudje? So-li bili sužnji kedaj ljudje?!

Veki so se z vratolomno brzino pogreznili v pozabnost. Ali Rimljani so dobili svoje naslednike...! A krščani — sužnji? Tu jih je stoinpetdeset milijonov, **Slovani so**, krščeni so vsi, ali sužnji bi morali biti vsi.

Z ene strani jim vele: barbari, orde selvagge! Z druge strani jih nazivljejo Windische Hunde, Schweine itd. Besede so iste, samo da se jezik menja.

Arene ni več, ker bi bila premajhna za toliko sužnjev. Ni tudi več jednega Nerona, ker bi bil obnemogel v toliki klavnici. Arena slovenskih sužnjev, mojega naroda, naj bi bila vsa njegova domovina. Neroni pa so mu vse tiste vlade, katerim je nesrečna usoda poverila moč, da vladajo nad nami.

Tak se čudite, da slovansko zemljo poji slovanska kri: sedaj v Zagrebu, sedaj v Črnovi, sedaj v Galiciji, sedaj v Češki in potem v Ljubljani! Vi plakate? Od kodi vam solze? Ali smete plakati? Ali sužnji smejo imeti — srca?!

Ne, ne, ne jočite! Oterite solze in v vaših oči naj se prelije kri! Mari ne vidite, da se preganjalci vaši bolj vesele vaših solz, nego krvi vaših mučenikov?! Pak še to: ali hočete s solzami preprečiti, da vam tudi drugod pordeči zemljo kri vaših sin hčera?! Hočete-li s solzami postaviti na mejah svoje domovine visoko zidovje z zastavami: tu je slovanska zemlja; arene ni več, ker tudi mi smo svobodni — ljudje!! Hočete-li s solzami ukrotiti zveri, ki se igrajo z vašim življenjem!!

Pesti stisnite, vrste uredite, na čelo zastavo, a njej napis: **hočemo svobodo!** In potem dalje: naskakajte in rušite nasprotne opozicije, čistite in zidajte, ker je dovolj žrtev padlo, dovolj je krvi prelite in mi imamo pravico zahtevati od te zemlje naše: Majka, ali ni še dovolj, ali nam še ne porodiš stebla svobode?!

* * *

Tudi jaz sem prelil solzo nad svežim in preranim grobom dveh slovanskih mučenikov. Videl sem obup njihovih najdražjih, videl sem bol vsega naroda.

A tedaj sem obrnil oči nazaj proti tistemu strahu, ki se je v megli in polumraku strnil nad Ljubljano. S starodavnega gradu je plapolala črna zastava. Jaz nisem videl zastave; videl sem plamen meč, ki kaže pot do nekega cilja...!

Je-li tudi tisti narod na ljubljanskem grobju zazrl ta meč?

Je, je! Kajti Ljubljana je naše srce, naša duša. Ljubljana bo odslej — to je naše trdno uverjenje — hitela proti cilju, na kateri je kazal oni meč na gradu...

Trebalo je krvi, da ste se vzdramili iz sna, bratje moji! Pak naj bo potem blagoslovljena ta kri, ker ni tekla zastonj!

Hijene še reže nad svežim grobom, ali vedite vi današnji Neroni, znajte vi Rimljani, da v vaši areni — ni več sužnjev! Pridite in najdete levov!

* * *

Tu vam nočem govoriti o vrlinah, ki so iz leva napravile predstavitelja moči in srčnosti. Jaz vam pravim samo: bodite levi, a ne več sužnji — brat e moji!

Kako je došlo do tega, da se je ves avstrijski uradni svet dvignil na noge, da ščiti tiste divjake, ki so izzvali krvoprolitje v Ljubljani? Kako je možno, da jih je celo takih, ki obžaljujejo, da je palo „malo“ slovenskih žrtev in da kažejo mnogo volje za to, da bo še žrtev? Saj smo vam pripovedovali stokrat, da je to država pretežno slovanska. Tako je. Ali nam gosporijo Neroni in Rimljani, ker je naša večina bila do sedaj suženjska. Bili smo sužnji tudi mi v ožji domovini, tudi v Ljubljani v srcu domovine.

Pa kdo nam je vsilil to suženjstvo?

Mi — sami sebi se svojo neslogo, svojim nerazumevanjem vrednosti, ki bi jo imeli, ako bi bili složni proti neprijateljem domovine, kakor smo složni na rušenju svojega načelnega strankarskega protivnika.

Kri v Ljubljani nam je dokazala, do česa prihaja naša domača politika nesloge in **do česa bi mogel složen narod!** Ni je vlade, ni Nemcev, da bi nam bili mogli s silo nadeti jarm, **ako mi nočemo pripogniti tilnika!**

A sedaj izbirajmo: ali neslogo in jarm, ali slogo in svobodo! J w s k i.

Poročnik Mayer

ki je dal v nedeljo streljati na bežeče ljudi, se je v sredo po noči odpeljal iz Ljubljane. Na kolodvor je prišel v spremstvu 5 častnikov belgijskega polka in 20 orožnikov z nasajenimi bajoneti! Na kolodvoru ga je občinstvo pozdravljalo s klici: „Mörder!“ „Lotterbube!“ „Schandbube!“ „Schuft!“ „Schwein“ itd. Le hladnokrvnosti rediteljev se je zahvaliti da se ni množica vrgla na Mayerja in ga linčala! Konečno je moral sramotno zbežati v kupe.

Škof Jeglič

je občutil potrebo pisati deželnemu odborniku Nemcu grofu Barbo dolgo pismo, v katerem obsoja „grozno divjanje nahujskane množice“ nasproti Nemcem in joče nad krivico, ki so jo trpeli ljubljanski Nemci. Na koncu prosi, naj graf Barbo to njegovo ogorčenje razglasi svojim rojakom.

Ne pišemo radi komentarja k temu pismu škofovemu. Ali ne moremo se vzdržati par opazk že zato, ker to pismo kričeče kontrastuje z povsem hvalevrednim vedenjem „S. L. S.“ povodom katastrofe v Ljubljani. Ne samo na nas, ampak na vsakega rodoljubnega in čutečega Slovenca mora napraviti mučen utis, da slovenski cerkveni dostojanstvenik, ki tu Nemce milo prosi odpuščenja radi par razbitih šip in tabel, ni spregovoril niti besede o napadih na **osebe** v Ptuju in nima besede sočutja za slovenske krvave žrtve nemške bestijalnosti!!

Občinski svet ljubljanski

je imel v sredo zvečer sejo. V dvorani so viseli trakovi vseh neštetih vencev, ki so bili položeni na grob nesrečnim žrtvam 20. septembra. Na galeriji je bilo polno občinstva. Župan Hribar je otvoril sejo in poročal o pogrebni slavnosti. — Naznanil je, da je določil za prihodnji ponedeljek v stolni cerkvi ob 10. uri predpoludne slovesen rekviem, ki naj se ga vdeleži ves občinski svet. (Odobravanje). Na mestnih poslopjih bodo zategadelj vihrale zastave dalje do ponedeljka, zato naj jih tudi meščani puste razobešene. Zahvalil se je zdravnikom, ki po očetovsko skrbe za ranjence in stolnima vikarjema dr. Jeršetu in Potokarju, ki sta z nevarnostjo lastnega življenja podelila umirajočima zadnjo tolažbo. (Veliko odobravanje).

Zatem je župan naznanil, da se je v bolnišnici osebno prepričal o stanju ranjencev. Vsi so ranjeni težko, vendar se je vsem obrnilo na bolje. Vsi so v nedeljo zvečer prišli na kraj nesreče slučajno. Župan je konstatiral, da so po izvidu bolnišničnih zdravnikov, vsi ranjeni ustreljeni od zadej. Vihar ogorčenja je nastal v zbornici in na galeriji. Burni klici: Fej! Morilci! itd.) in izvid, sestavljen od zdravnikov dne 22. septembra ob 2. uri popoludne v mrtvašnici, konstatuje, da sta tudi Adamič in Lunder bila od zadej ustreljena. (Nepopisno razburjenje v zbornici in na galeriji. Klici: Fuj! Sramota! Škandal! *To dejstvo bolj kakor z bengalično lučjo osvetljuje, kako frivolno se je s človeškim življenjem igralo vojaštvo!*

Župan je predlagal, naj občinski svet dovoli še 1000 kron za obskrbo ranjencev in za podporo njihovim rodbinam. Župan da od svoje strani 100 kron za ranjence in 100 K za spomenik. Združeni narodni odbor naj napravi oklic na Slovence, da se žrtvam postavi lep spomenik in se za to prosijo prispevki. Trakovi vencev se bodo v bodočem mestnem muzeju shranili v posebni sobi, ki imej napis: Soba nedolžnih žrtev 20. septembra 1908. (Odobravanje).

Župan se je zahvalil združenem narodnem odboru pod vodstvom dr. Majarona. — Kar se tiče izrazov simpatij, je najsijajnejši sklep goriškega deželnega zbora. Na predlog dr. Gregorina se je soglasno sklenilo z glasovi slovenskih in italijanskih poslancev (Živio-klici), da se v znak ogorčenja nad dogodki 20. septembra v Ljubljani zaključi sejo. Sožalnih brzojavk je došlo nebroj iz vseh delov slovanskega sveta.

Nadalje je župan omenil lopovsko pisanje nemških listov o nedeljskih dogodkih izlasti je zavračal pisanje oficijoznega „Frendenblatta“ in „Reich-poste“, ter naglašal, da se že danes da uradno konstatovati, da ni na vojaštvo priletel noben kamen in je ta govornica izmišljotina in bajka. A v čedno družbo teh ljudi se je podal tudi sam nemški minister-rojak Prade. (Viharni fej-klici!) Njegove v nemških listih objavljene izjave so naravnost pravo hujskanje od vladne klopi. Slovenski narod pa je že tako probujen, da ga tudi ta sila ne bo potrla. (Viharno odobravanje!) Nasprotno!

Ravno taki dogodki morajo roditi solidarnost vseh Slovencev v tem oziru. (Burno ploskanje.

Občinski svetnik dr. Tavčar je naglašal, da se vlada ni dala zastopati na pogrebu, kakor da bi vladi bilo všeč, da sta žrtvi padli! (Nepopisno razburjenje! Fej-klici!) Obsojal je dejstvo, da je vlada za asistenco rekvirirala nemški polk, ki je nemško-nacijonalnega duha.

Kar se tiče dogodkov nedeljske noči, je najbolj značilno to, da se niti uradni list „Laibacher Zeitung“ ni upal izreči, ali je od strani vojaštva upravičeno bilo rabiti orožje. Če bi le mogla, bi vlada to takoj izrekla, toda ne upa si, in to je najbolji dokaz za nas! Naglasiti je pred vsem, da je vladni komisar pustil objaviti, da se je proti njegovi volji streljalo. To je on javno izrekel! Dve vprašanji torej stavljam:

Pokažite Nemca, ki je bil pri izgredih ranjen in pokažite nam vojaka, ki je bil ranjen! Oni tega niso v stanu! Vojaki so po krivici streljali. vojaki so morilci! (Viharno pritrjevanje. Klici: Morilci!) Nato je dr. Tavčar predlagal primerno resolucijo, ki je bila sprejeta.

Dr. Triller je resno svaril vlado, naj prepreči nesramno pisanje nemških listov ter tudi stavil primerno resolucijo.

Dr. Majaron se je zahvalil za priznanje županovo „Združenemu narodnemu odseku“ in glede trgovcev izvajal: Nemški napisi so izginili z Ljubljane brez terorizma. Če ga je kje kaj bilo. je obsodbe vreden, vendar bilo je to spontanno. Mi se bomo, naj Prade brzojavlja, kar mu ljubo tega držali: Kdor ima slovenske napise. ta je slovenski trgovec, kdor ima nemške je nemški, kdor ima dvojezične, ta je meč, ki na dve strani reže, in dvoreznost je največega zaničevanja vredna? (Urnebesni vihar pritrjevanja.) Mi bomo Pradeju šli celo na roko; Nemci naj nemške napise le nemudoma razobesijo! (Ploskanje.) Občinstvo bo že vedelo, kam iti. (Bravo-klici.)

Dr. Majaron je potem odločno povdarjal, da mora mestna občina prva pokazati svoj slovenski značaj in odpraviti dvojezične napise! (Pritrjevanje, ki je nastalo je bilo nepopisno. Vsklikanje, ploskanje kar ni hotelo ponehati.) Dr. Majaron je stavil sledeča predl ga:

Slavni občinski svet skleni: „Veleslavni deželni odbor vojvodinje Kranjske se naproša, da čim prej reši sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 11. junija 1907 zastran samoslovenskih uličnih napisov in mestnemu magistratu se naroča, da to nemudoma sporoči na višje mesto“.

Zastran zahvale goriškemu deželnemu zboru pa se je predlagala sledeča brzojavka:

Občinski svet ljubljanski je v svoji današnji izredni seji vzel s srčnim zadovoljstvom na znanje izraz sožalenja, s katerim je visoki deželni zbor počastil spomin naših nedolžno padlih meščanov in izreka za to najdostojnejšo zahvalo. — Župan Hribar.

Tragedija v Ljubljani

je še vedno predmetom razburjenih razprav po nemških listih. Laž, kleveta, infernalne izmišljotine — vsega tega se poslužujejo nemške novine, da bi opravičile krvoprolitje. Izlasti jim je težko leglo na dušo dejstvo, da je takoj navstal uzoren mir, čim je bila ljubljanskemu županu povrnena oblast in so se morali umakniti z ljubljanski ulic tisti vojaki, ki so prinesli nad našo metropolo toliko nesrečo.

To dejstvo govori v lapidarnem slogu cele knjige, govori nam, kdo je kriv, da je prišlo do te nesreče.

Višek perverznosti moralne pokvarjenosti in peklenske zlobe v nemških listih je v tem, da sipljejo ogenj in žveplo ravno na tistega moža, ki je se svojim modrim in taktiškim postopanjem dosegel, da se je razburjeni narod pomiril.

Ti novinarski zlikovci obsipljejo z očitanji celo vlado radi modrega — da-si prekasnega — koraka, s katerim je poverila nalogo mirjenja g. županu in ker je na zahtevo poslednjega umaknila vojaštvo z ulic. Pravijo, da je vlada s tem kapitulirala pred ulico. V svojem fanatizmu in blonilu bi hoteli, da je vlada še nadalje puščala streljati na množice in da bi se gromadile krvave žrtve!! Krvoločniki!!

Jih je pa tudi med njimi, ki rezonirajo: če ima župan res toliko vpliva, je še bolj on odgovoren, ker ni že poprej porabil tega upliva v pomirjenje. Hinavske, podle duše! Te novinarski rokovnjači zamolčujejo namreč prevažno dojstvo, da si je vlada domišljala, da so bajoneti najsposobneji instrument za tolaženje razjarjene nar. duše — zamolčujejo, da župan niti pritegnen ni bil na posvetovanje radi potrebnih odredeb!

To je bilo z ene strani neodpustno žalienje občinske oblasti in dostojanstva županovega, z druge strani pa — ozirom na razvoj dogodkov — usodna zamuda. Še le, ko je bila nesreča gotova in se je bilo bati še veče nesreče, je moral nastopiti župan kakor odrešenik iz grozne situvacije. In storil je svojo dolžnost v polni meri: upravsijajno je rešil svojo težko in odgovornosti polno nalogo. Prav zato pa besne nanj zločinske duše. Tem večo hvalo mu je dolžna Ljubljana, mu jo je dolžan ves slovenski narod. V teh usodnih dneh nesreče, žalosti in nevarnosti se je mogla Ljubljana še le uveriti, kakega župana ima. Ta hvaležnost naj ga odškoduje za insulte od strani strupenih in brezvestnih sovražnikov.

* * *

Kakor smo lojalni tudi nasproti nesomišljenikom, smatramo za svojo dolžnost, da se je župan dunajski dr. Lueger nasproti ljubljanskim dogodkom postavil na stališče hvalevredne humanitete.

Na neko interpelacijo v mestnem svetu radi dogodkov v Ljubljani, kjer so interpelantje na brezčuten način predbacivali nje nesrečo vsled potresa, je odgovoril dr. Lueger v glavnem:

Ta interpelacija ne spada v kompetenco mestnega sveta. On obžaluje narodnostni boj, obžaluje oblike, ki jih je zadobil ta boj v pokrajinah. Meni pa, da ni prav, ako se vliva olja v ogenj. Posebno pa pravi, naj se čini dobrodelnost ne pritegujejo v narodne boje. Mi (Dunajčani) smo darovali za prebivalce Ljubljane iz dobrega srca in pri tem ostane tudi! On noče iz nobenega Slovenca napraviti Nemca, in iz nobenega Nemca Slovenca. To pa bi hotel, da bi narodnosti v naši domovini začele izhajati ena z drugo, da bi se izpolnila želja cesarjeva, da bosta mir in red v domovini!

Nova situvacija v deželnem zboru goriškem.

Kakor je razvidno iz včerajšnjega poročila o III. seji goriškega deželnega zbora, je navstalaapovsem nova situvacija v tem deželnem zboru. Prišlo je naenkrat do novih odnošajev med strankami, kateri odnošaji pa so v resnici le **naravna posledica Pajer-Gregorčičeve zveze, sklenjene že v prejšnji sesiji.** Ta zveza je hotela pokazati svojo moč s tem, da je od vlade izsilila imenovanje dr.a Pajerja deželnim glavarjem. a dr.a Gregorčiča — da-si je ta le član manjšine slovenske delegacije — njegovim namestnikom.

Kombinacija, ki se je sedaj izcimila, je odgovor vladi, ki ni hotela poslušati glasov, ki so je odsvetovali gori rečeni dve imenovanji. Da pa naša javnost ne bo mislila, da je zveza — ali prav za prav le kompromis — med slovenskim klubom in italijansko ljudsko stranko le izraz hipnega klubovalnega odpora, hočemo tu navesti okolnosti, ki dokazujejo notranjo potrebo tega kompromisa med dvema po narodnosti različnih strank.

Z narodnega stališča se ob danih razmerah ne more ničesar očitati slovenskemu klubu radi tega kompromisa, ako se pomisli, da se je Gregorčičeva stranka že poprej tesno zvezala s stranko, ki je v narodnem pogledu najhujša nasprotnica Slovencev na Goriškem in v kateri sedijo znani najhujši predstavitelji italijanske nestrpnosti proti nam, kakor Marani, Bombig, Pinaucig, Venier, Venutti in — gotovo najbližji med njimi — dr. Pajer sam.

Od zastopnikov italijanske (furlanske) stranke, je pa pričakovati več pravičnosti v narodnostnem obziru, ne da bi se od nih zuhtevalo, da bi zatajevali svojo narodnost. Kar se pa tiče gospodarskega programa, stoji dejstvo, da toliko Slovenski klub, kolikor italijanska ljudska stranka zastopati interese kmečkih volilcev, tako, da se njiju programa v tem pogledu krijeta. Obe stranki veže skupni interes, da nastopata proti izkoriščanju kmetskega prebivalstva od strani poslancev, ki po večini koncem konca zastopajo le koristi goriškega mesta.

Povsem nenaravna je pa Gregorčičeva zveza z italijansko liberalno stranko. Z narodnega stališča smo že gori označili to zvezo kakor naravnost nasprotujočo interesom slovenskega naroda. V gospodarskem oziru je pa to naravnost atentat na interese kmečkih volilcev Gregorčičeve stranke, ako se le-ta veže s takimi zastopniki mest in kolonskega zistema. Od zveze s takimi italijanskimi zastopniki pač ni pričakovati varsta koristi našega zanemarjenega kmečkega stanu!!!

Gorostasnost zveze Gregorčiča s Pajerjevo stranko se pa še le v pravi luči kaže iz verskih obzirov. Dočim je Gregorčičeva stranka skrajno klerikalna, so pristaši Pajerjevi odločno **protiverski**. Le politična strast in osebno nasprotstvo sta mogla prignati dr.a Gregorčiča tako daleč, da se je raje vezal s tako stranko, nego se svojimi rojaki, katerih liberalnost ne pomenja zanikanje vere, ampak le nasprotovanju izrabljanju vere v politične in strankarske svrhe.

Kakor se vidi iz vsega tega, je kompromis med slovenskim klubom in italijansko ljudsko stranko zdrava evolucija v političnem in gospodarskem življenju na goriškem. Tudi v narodnem obziru pa je pričakovati od ital. ljudske stranke več pravičnosti nasproti našim opravičenim težnjam po narodni enakopravnosti. —

Vlada pa naj uvažuje spremenjeno situvacijo in naj se radi nje znane — stare ljubezni ne prenagli do korakov, ki bi bili usodni ne le za vspešni gospodarski razvoj na Goriškem, ampak tudi za toli potrebno in zaželjeno pomirjenje med obema narodoma. In naj ne pozabi, da gornji stranki zastopati ogromno večino goriškega prebivalstva. Umetno vzdrževanje strank na vladi, ki predstavljata le manjšino prebivalstva bi bil le eksperiment, ki bi le na škodo dežele zadrževal za nekaj časa stabiliziranje naravnih razmer in ki bi le izzval novih srditih in za javni blagor škodljivih bojev.

Hrvatska.

Demostracija proti patrijarhu Bogdanoviću.

Kakor poročajo iz Budimpešte, je proti novoizvoljenemu patrijarhu Bogdanoviću velika množica priredila v Karlovcih demonstracijo. Med demonstranti je bilo tudi mnogo Novosadcev. Demonstrantje so vsklikali: Doli Bogdanović! Doli Wekerle! Doli Košut! Živio Zmejanović!

Ogrska

Proti Andrassy-jevi volilni reformi.

Iz Budimpešte poročajo: Minister za notranje stvari grof Julij Andrassy je prejel iz več nego tisoč krajev brzojavke, v katerih se na hud način protestira proti pluralnemu zistemu v volilni reformi. Pozivlja se ministra, naj čim prej izpolni obljubo glede splošne volilne pravice.

Drobne politične vesti.

Češke predstave na Dunaju. Minole dni je vprizorilo „Vinogradsko mestno gledališče“, ki stoji pod vodstvom slavnoznanega ravnatelja Šuberta, par gledaliških predstav na Dunaju. Da so se te predstave vresničile, navzlic šovinistične nemške gonje, gre

največja zasluga češki socijalni demokraciji. O predstavah, ki so krasno uspele poroča dunajska „Arbeiter Zeitung“ in zaključuje, da so dale te predstave dokaz, kako mnogoštevilno je češko gledališko občinstvo na Dunaju in da se zlasti delavstvo jako zanima za to velevažno kulturno podjetje. „Upamo“, dostavlja slednjič, „da bodo te predstave navezale ožje kulturno stikanje med Dunajem in Prago.“ Tako piše nemški socialno demokratični list.

Načelnik bosenske deželne vlade odstopi. V dunajskih dobroobveščenih krogih se govori, da FML Anton pl. Winzor, dosedanji zborni poveljnik v Sarajevu in načelnik deželne vlade v Bosni in Hercegovini odstopi v kratkem. Kakor naslednika imenujejo FZM Marijana Varešanina, vojaškega poveljnika v Zadru, oziroma FML Emila Vojnovića pl. Belobreska, ravnatelja vojnega arhiva.

Novi kardinali. Iz Rima poročajo, da bo na prihodnjem konzistoriju imenovanih več kardinalov, za sedaj se ve samo za dva ki bosta imenovana, namreč Francoz De Cabrires, škof v Montpellieru in dunajski nuncij Granito di Belmonte. Za druge se še ne ve.

Dnevne vesti.

Seja mestnega sveta. Drugi podpredsednik dr. Valerio je otvoril sinočnjo sejo mestnega sveta — prvo redno sejo po počitnicah ob 7·30. Dal je prečitati zahvalo vdove po pok. Venezianu za počaščenje pokojnika se strani mestnega sveta. Od enem je naznanil, da razna kondolenčna pisma in brzojavke povodom smrti Veneziana, kakor tudi prilične pesni pesmice E da Gia ceili so na razpolago v predsedniški sobi.

Nadalje je naznanil, da je svet. Mrach s pismom od 23/7. 1908. podal demisijo obč. svetnika.

Poročal je o korakih predsedništva in delegacije v svrho, da bi Mrach odtegnil demisijo, ali vse da je bilo zaman. Na predlog svet. Perco je obč. svet sklenil, naj predsedništvo še enkrat poskusi pregovoriti Mrach-a k opustitvi njegove nakane.

Posl. Depiera je slikal veliko nevarnost, v kateri se je nahajalo mesto vsled slučajev bubonske kuge. Naravnost čudež je, da se kuga ni zanesla v mesto. Gre tu za slučaj neodpustljive nemarnosti se strani sladnih sanitarnih organov. Predlaga za to, naj mestni svet izrazi svoje obžalovanje nad tem postopanjem.

Protofisik dr. Costantinij e referiral o korakih, ki sta jih država in občina sanitarna oblast — poslednjo se je sicer kar ignoriralo — tozadevno ukrenili.

Svet. dr. Morpurgo je predlagal dostavek k predlogu, da se ozirom na pretečo nevarnost kolere pozove državno oblast na večjo pažnjo in na ritegnjenje obč. organov glede sanitarnih odredb.

Vladni zastopnik Lasciac je skušal opravičevati državno zdravstveno oblast, ki da je postopala strogo po sanitarnih propisih. (Ugovor).

Predlog Depiera-Morpurgo je bil sprejet enoglasno.

Sledila je nato izvolitev delegacije in raznih komisij, ki ostanejo malone nespremenjene. Na mesto pok. Veneziana je bil v delegacijo izvoljen svet. Soletti.

Odličen gost. Včeraj je dospel v naše mesto in se nastanil — v hotelu dela Ville gospod Fran Šverljuga, ravnatelj eskomptne banke v Zagrebu in poznati hrvatski financijer. Došel je v velevažnih komercijelnih poslih.

Od južne železnice. Adjunkt Jože Pipan je premeščen z Zidanega mosta v Gorico; iz Gorice viši revident North v Gradec. — Goriška rojaka Srečko Kodrič, uradniški aspirant iz Litije v Cagliano. Fran Rusjan iz Innichen v Mattarello na Tirolskem.

S 1. oktobrom se odpravijo na južni železnici povratni (returni) listki po znižanih cenah; uvedejo se sicer novi returni listki do daljave od 100 km., ki pa ne bodo imeli znižanih cen, ampak bodo v veljavi samo radi komoditete; veljali bodo 8 dni. Do 230 km. bodo v prometu po takozvani „Abonnement“-listki, t. j. blok od dvajset voženj, ki se jih napravi lahko v 1 letu. Ti bodo po zelo znižani ceni. Kdor se veliko vozi, mu je priporočljivo nabaviti si takih listkov. Naroči se jih lahko pri vsaki blagajni in se jih dobi v 10 dneh.

Južna železnica si misli z odpravo returnih listkov pridobiti one izdatke, ki jih je imela minolo leto z izboljšanjem plač svojih uslužbencev. Judovski akcijonerji ne morejo pozabiti onih stroškov.

Javni shod vinogradnikov v „Narodnem domu“. (Radi razburljivih dogodkov zakašnjeno). Shod se je vršil v nedeljo 20 t. m. v „Sokolovi“ dvorani ob mnogoštevilni vdeležbi naših vinogradnikov in drugih, ki se zanimajo za to. Predsedoval je družb. podpredsednik dr. Slavik. (Predsednik je bil zadržan).

Po primernem nagovoru je podelil podpredsednik besedo poročevalcu Godnu Ivanu iz Škednja, kateri je navajal potežkoče in velike stroške, ki jih imajo trž. okoličani z obdelovanjem svojih vinogradov, v primeri z vinogradniki iz sosednjih dežel, kjer obdelovanje mnogo manje stane. V zgornji okolici so vinogradi večinoma po težkopristopnih strmih brežinah, kamor se z vozovi ne more prihajati, vinogradniki so prisiljeni, da vse potrebno prinašajo na ramah in morajo zato drago plačevati potrebne delavce. V spodnji okolici plačujejo pa pridelovalci od vsakega pridelanega hektolitra vina 24 kron užitninskega davka. Dalje je navajal imena, kako lahko se nekaternikom izdajajo licence za razprodajo vin, a drugim se zanikujejo. Prav tako se dan dan množe koncesije vinogradnikom drugih dežel, da svoja vina, pridelana izven naše dežele, razprodajajo po naši okolici po „osmicah“ pred durmi domačih vinogradnikov. Proti temu se moramo resno postaviti in protestirati.

Izvajanjem v tem poročilu se je pridružil posestnik g. Al. Goriup s Proseka, dokazujoč s številkami, da tržaškega okoličana stane liter vina najmanje 40 stotink, med tem ko istrske in goriške vinogradnike stane komaj polovico tega. — Zato ne moramo mi nikakor konkurirati ž njim v vinskih cenah, zato razprodaja po osmicah njihov vin pri nas ni nikakor opravičena. D kazoval je, da, ako se kaj ne ukrene proti zunanji konkurenci, bodo domačini prisiljeni opustiti vsako obdelovanje vinogradov.

Dr. Slavik in dr. Rybář sta pojašnjevala stvar pravnega stališča ter citirala dotične zakone in deželne odredbe. Po teh odredbah se kaže, da drugodeželani ne bi mogli imeti pravice na drobno prodajati svojih vin v naši deželi. Tem izvajanjem se pridružil tudi poljedelski učitelj g. Lah. V to razpravo so posegli še: dr. Pretner in posestniki Bole I. M: z Rojana, Cibic s Proseka in drugi. Bila je vsprejeta soglasno sledeča resolucija na predlog dr. Slavika z dodatkom gosp. Laha:

1. Shod protestira proti dovoljevanju „osmic“ posestnikom, ki imajo svoje vinograde izven tržaške občine.

2. Kmetijska družba za Trst in okolico naj sestavi spomenico, s katero se zahteva, da se dovoli razpečavanje vina na osmicah le v tisti občini, kjer se je vino pridelalo. Ta spomenica naj se po posebni deputaciji izroči c. k. namestništvu.

3. Ista deputacija naj pri dotičnih oblastih upliva na to, da se letos ne bo odlagal navadni rok za točenje novega vina, da se s tem ugodi zunanjim imejiteljem starega vina. —

Na to je dal pojasnile g. Lah o novem vinskem zakonu, posebno glede predpisov za napravo tropinšnice za domačo pijačo.

H koncu je priporočal g. Al. Goriup kmetovalcem sploh, naj bi se bolj zanimali za svojo strokovno organizacijo. Najprej naj pristopijo vsi kakor udje kmetijski družbi, katera jim gotovo pojde na roko pri osnovanju vinarske zadruge, ki bo jim od zdaj naprej neobhodno potrebna. — Naj obračajo svojo pozornost tudi na sadjarstvo in vrtnarstvo in naj enkrat opuste starokopitno indolentnost in nemarnost. Zahvalil se je gg. odvetnikom za pojasnovanje dotičnih zakonov in odredeb, želeč, da bi se taki in enaki shodi obdrževali večkrat v letu, tudi v časih po posamičnih vaseh v naši okolici. — Ker je bila ura že pozna, je podpredsednik zaključil na to shod.

Našim vinogradnikom na znanje. — Na občnem zboru kmetijske družbe dne 20. t. m. je bilo sklenjeno, naj odbor intervenira na magistratu in na namestništvu, da se ne bi usmišalo željo, izraženo od raznih občin iz Istre, da bi se prepovedalo točiti novo vino pred 1. novembrom. — V smislu tega sklepa se je predsedništvo podalo na magistrat, kjer je zadobilo zagotovilo, da se magistrat ne bo vziral na one želje in da se bo ob tem vprašanju dajal voditi le od zdravstvenih ozirov in da se bo letos, ker je grozdje prej dozrelo, nego druga leta, smelo točiti novo vino celo prej nego lani. Najbrž okoli 10. oktobra.

Parnik „Nadvojvoda Fran Ferdinand“ ki je bil radi dveh slučajev kuge, ki so se na njem pripetili, v lazaretu sv. Jerneja, je včeraj opoludne priplul v svobodno luko. Na ladiji so vsi zdravi.

Dopisnikom. Prosimo potrpljenja. Saj vidijo sami, kako se nam radi prevažnih dogodkov kupiči gradivo.

Popravek. V telefonsko poročilo o pogrebu mučenikov v Ljubljani se je vrinila tiskovna pomota glede števila članov telovadnih odsekov slov. kršč. socijalne zveze. Ni jih bilo samo 50, ampak okolo 80.

Tržaška mala kronika.

Krvav pretep med krošnjarji iz Krfa. Včeraj zjutraj kmalu po 7. uri so se prikazali pri neki gospej, stanujoči v ul. S. Giovanni št. 7, II. n., za nakup nekoliko stvari, inseriranih v listih za prodajo, trije krfski krošnjarji Casama, Vitan in Vivante. Med tremi konkureti pa je nastal pravcat pretep

Zdravnik in ranocelnik
Dr. Dinko Čecilazić
specijalist
ZA OTROŠKE BOLEZNI
v ulici Stadion 6, I. n. Telefon 18, IV
(gledal. Fenice)
ter ordinira od 2. do 3. ure popoludne.

Velika zaloga **vsakovrstnega pohištva**
- navadne do najfineje vrste po najnižjih cenah. -
Peter Jeraj
TRST, ulica Vincenzo Bellini štv. 13
ter vogal ulice sv. Katarina.

Dr. Fran Korsano
specijalist za sifilitične in kožne bolezni
ima svoj ambulatorij
v Trstu, v ulici San Nicolo štev. 9
(nad Jadransko Banko)
Sprejema od 12. do 1. in od 5. in pol do 6. in pol pop

Nova prodajalnica ::
z veliko izbero hišnih in kuhinjskih predmetov
po najzmernejših cenah.
Vincenz Pibrouz, junior
ulica delle Poste štev. 3.

Velika zaloga sira ::
s specijaliteto lastnega izdelka
Parmegiano, Reggiano, Lodigiano, ovčji, EMENTHAL itd.
Vsi izdelki stari in prastari.
Absolutno konkurenčne cene.
Donà & Perissinotto
Trst, ulica Giuseppe Parini št. 4.

UMETNI ZOBJE
Plombiranje zobov
Izdiranje zobov brez = vsake bolečine
v zobozdravniškem kabinetu
Dr. J. Čermák in G. Tuscher
TRST
ulica della Caserma štev. 13, II. nadst.

Direktni dovoz stajerskih kokoši in jajc. Specijaliteta: Graške Poulards.
Cene dogovorne. — Postrežba na dom
Ulica Campanile št. 15.

Prilika! V podajalnici izgotovljenih oblek in krojačinci
M. FARCHI, Trst
ul. Giacinto Gallina št. 8 (Prej v ul. delle Legna)
prodaja oblek, površnikov, paletot in hlač
Najfineje blago.
Cene čudovito nizke!
Pozor na :: naslov

AVTORIZOVANA PRIPRAVLJALNICA ZA SKUŠNJO
enoletnega dobrovoljstva
in zrelostnega izpita pod ravnateljstvom
Prof. FRANCESCO POSTET
Trst - ulica Vincenzo Bellini št. 13 - TRST
Tudi zadnji izpiti so dokazali dober glas, ki si ga je pridobila ta šola.
Nekaterim ubogim obiskovalcem se dovolijo znižane cene.
UČENJE PRIČNE Z DNEM 1. OKTOBRA.

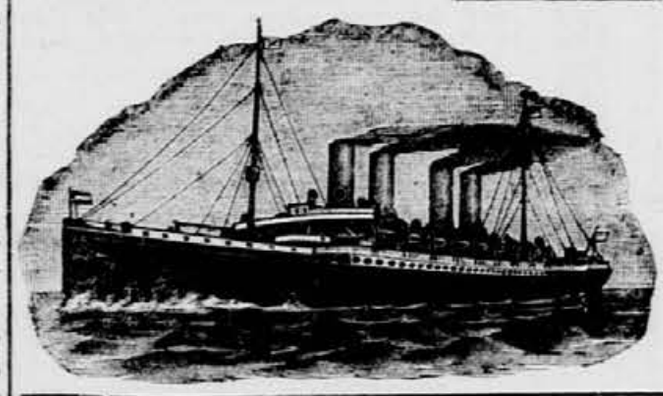

Kdor hoče potovati **hitro in lepo v AMERIKO**, naj se vozi s parniki največje svetovne družbe
Severno-nemški :::: Lloyd v Bremenu.
Informacije glede cen, črt itd. itd. se dobivajo vedno brezplačno.

Potovanje iz Trsta skozi Bremen v New-York traja samo 7 dni.
Odhodi v Severno Ameriko iz Trsta skozi Bremen **trikrat v tednu.** Potniki, ki potujejo na parnikih **Severno-nemškega Lloyda so sprejeti povsodi od društvenih uradnikov.** — Kdor hoče oditi v Ameriko, naj piše takoj, da se okoristi prilike potovati ceno in lepo. CENE ZMERNE.
Na ladiji dobra poskrba.
Potne listke se zamore dobiti v Trstu pri
F. Stumpe, Piazza Giuseppina I

Pohištvo solidno in elegantno po zmernih cenah **Rafaele Italia**
TRST — Via Majoanton 7

n Vitan je Casamo ranil z nožem. Na to je zbesneli španjolski Žid zbežal, ali dva redarja sta ga dohitela. Casama ima dve precej težki rani.

Tatvina. Na voglu ulice Nuova in S. Antonio se nahaja trgovina čevljev tvrdke K. lasch & Co. Sinoči so neznani tatovi ulomili vrata in vkradli za 240 K čevljev in gotovine.

Umrl čitajoč časopis pri mizi. Včeraj zjutraj malo pred 11. uro je krčmar Fran Berka, star 41 let, lastnik gostilne „Tovelh" v ulici Torre bianca, sedel pri mizi in čital časopis. Na enkrat se je videlo, kako je obledel in povesil glavo na mizo. Takoj so poklicali zdravniško postajo na pomoč; zdravnik pa je mogel le konstatirati hipno smrt radi srčne kapi.

Poroke, rojstva in umrljivost. Od 13. do 19. septembra se je v tržaški mestni občini poročilo 38 parov. Rodilo se je 130 otrok in sicer 65 moških in 65 žensk, od teh 22 nezakonskih. Umrlo je 78 oseb, to je, 42 moških in 36 žensk; od teh 15 izpod enega leta. —

Koledar in vreme. — Danes: Kleofa sp. — Jutri: Justina dev. muč. — Temperatura včeraj ob 2 uri popoludne + 22° Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Oblačno. Zmerni vetrovi. Temperatura mila.

Tržaška gledališča:

FENICE: Drevi izjemoma predavateljski večer karakternega igralca Molinari z recitacijo pesni in imitacijo slavnih italijanskih igralcev. V soboto „Norma".

Društvene vesti.

Telovadno društvo „Tržaški Sokol".

Podpisani odbor pozivlja tem potom slovenske stariše, naj pošiljajo svojo deco k telovadnim vajam, ki se vršijo po sledečem razporedu:

1. Za dečke ob sredah in sobotah od 4—5 ure pop.

2. Za deklice ob sredah in sobotah od 5. do 6. ure pop.

Vpisovanje v soboto od 4. ure naprej v društveni telovadnici. Odbor.

Slov. učit. društvo za Trst in okolico vabi ponovno na sestanek, ki bo to soboto ob 5. uri pop. v Nar. domu v sv. Ivanu. Kdor more, naj pribiti, da pozdravi slov. tovariše došle iz Koroške.

Ruski kružok. Leta 1910 bo na Ruskem velika svetovna razstava.

Opozarjamo, da bodo imeli člani ruskega kružoka brezplačno vožnjo po Rusiji, da bodo rešeni vsakega troška na razstavi in pri vseh prireditvah in da bodo deležni še raznih drugih olajšav. Stvar se zdi nemogoča, toda velika in bogata Rusija ima mož, ki ljubijo Slovence.

Naš krožek bo odslej imel učitelja, ki bo skrbel, da bomo do leta 1910 znali perfektno rusko — seveda če bomo ustrajni. Kdor se želi učiti slovanskih jezikov, naj se javi ustmeno ali pismeno v „Učiteljskem društvu" ulica Giorgio Galatti 12. III. V soboto ob 5. uri popoludne je ravnotam sestanek, da se določijo ure učenja.

Rokovnjači. „Čitalnica" pri sv. Jakobu ponovi v nedeljo dne 27. t. m. na splošno željo to krasno nar. igro s petjem v 5 dejanjih v dvorani „Nar. doma" pri sv. Ivanu. Upamo, da se sl. občinstvo odzove v obilem številu; posebno ker so uloge v dobrih rokah. „Čitalnica" je imela minolo poletje z vremenom večkrat smolo, tako, da je svoje sredstva izcrpala; zato se nadeja, da jej sl. občinstvo z obilno vdeležbo pomore iz financijelne krize. V zahvalo za to pripravlja „Čitalnica" sl. občinstvu lep užitek.

Vesti iz Goriške.

Poučni tečaj o cerkveni umetnosti za svečeništvo goriške nadškofije je pričel v Gorici. Predava dr. Mantuani.

Prihodnja seja goriškega deželnega zbora bo v ponedeljek ob 10. uri predpoludne.

Vinska letina v Vipavi. Pišejo nam: Po gorenji vipavski dolini je pričela te dni trgatev, ki je letos zelo obilna. Grozje je po 14 stotink kilogram, mošt se prodaje po 20 K hektoliter.

x **Kletarski nadzornik Fabiani** je začel te dni izvrševati svojo službo. Pregledal je po Furlaniji nekaj večih vinskih zalog in se prepričal, da v teh vin nikdar ne zmanjka ako tudi trta nikdar ne rodi. Treba mu železne metle in najodločnejšega nastopa, ako hoče narediti red v pridelavanju vina. Vlada pa mora neusmiljeno kaznovati vsakogar, ki se mu dokaže najmanjši prestopek novega vinskega zakona, ako hoče vlada v resnici varovati koristi vestnih vinogradnikov.

Koperško učiteljišče. Dosedanji ravnatelj Bežek je obolel in se zdravi že par mesecev v zavodu za umobolne v S. Daniele pri Vidmu. V Gorici se govori, da bo vodjem koperskega učiteljišča imenovan okrajni šolski nadzornik Finžgar, ki mu treba pripoznati, da izpolnjuje vestno in pravično svojo težko in odgovorno službo.

Vesti iz Istre.

Odbor poiltičnega društva za Hrvate in Slovence v Istri ima v nedeljo dopoludne svojo sejo v Pazinu.

Prodajo se na mesečne ali tedenske obroke obleke, površniki, dežniki, posteljna pokrivala itd. Madonnina 43, I. 1436

Sodi za vino od 650 litrov se prodajo v ulici Valdirivo št. 33. 1461

Dve novi hiši prodajo se takoj v Skednju. — Siberna, Trst, Via del monte 15 (1466

Vrtnarstvo v Trstu daje se v najem z dnem 11. novembra. Naslov: Inser. odd Edinosti. 1457

Prodaja oblek, površnikov, paletots za moške in dečke. Plačilo na obroke. Kostoris, ulica S. Giovanni 16, I.o, nasproti kasarni „Diana". 1465

Tržaška posojilnica in hranilnica

Piazza della Caserma štev. 2 v lastni palači

(Vhod po glavnih stopnicah) TELEFON 952

ima na razpolago

Jekleno varnostno celico

ki je varna proti vlomu in proti požaru, v kateri so **shrambice**, ki se oddajejo strankam v najem in sicer:

za celo leto	kron	30
„ pol leta	„	20
„ četrt „	„	12
za en mesec	„	6

Shrambice so 24 cm visoke, 21 cm široke, 48 cm globoke.

Shrambic ne more nihče drugi odpreti kakor stranke, ki same osebno shranijo in zaprejo svoje stvari, katerih ni treba prijaviti.

Oddaja branine pušice, katero se priporoča posebno staršem, da na ta najnovejši in najuspešneji način navajajo šteditl svojo deco

Nadaljna pojasnila daje zavod ob uradnih urah.

Stenic ni več!

po uporabi **novega** izdelka „DESTRUCTOR"

odlikovanega z diplomom **velike nagrade** na zadnji mednarodni razstavi v Rimu.

„DESTRUCTOR" deluje takoj. Pokonča jajčka vsake golazni in ne dopusti, da se zopet zakotijo. Očisti glavo vsake nesnage. — **„DESTRUCTOR"** je za vsako družino neobhodno potreben. Ne pomaže, ne razjeda, ni strupen, ampak higijeničen. — **Na tisoče pisem dokazuje njegovo izbornost. — „DESTRUCTOR"** zalaga

Giuseppe Nuzzi & Co. - Cervignano

Steklenice po K 4·20, 2·30 in 1·50.

Preprodajalcem popust. Na prodaj po vseh mirodilnicah.

Iščejo se povsod zastopniki.

Trgovina z manifakturnim blagom

Ant. Sanzin pok. Frana

TRST — ulica Barriera vecchia štev. 11

Velika izbera: barvanega fuštanja in lavantenisa, maj, ženskih in otroških spodnjih hlač za zimo. — Posteljna pokrivala. moderci (perilo) in razne potrebščine.

Učni zavod za deklice, šolske sestre v Trstu

via P. Besenghi štev. 6

Izvrstna lega, krasen razgled na morje in okolico, čisti zrak, vrt, novo moderno opremljeno poslopje, električna razsvetljava. kopališče telovadnica.

V š. l. 1908|09 se otvori poleg ljudske šole in trgovskega tečaja I. in II. razr. dekliškega liceja z nemškim učnim jezikom in slovenskim in italijanskim tecajem in gospodinjska šola.

Hrana in stanovanje mesečno 60 K. Za gojenke, ki so samo čez dan v zavodu 24 K.

Šolnina za ljudsko šolo in trgovski tečaj po 10 K, licej 16 K, gospodinjska šola 20 K.

Pouk začne 1. oktobra 1908.

= Novo pogrebno podjetje

Trst, Via Vincenzo Bellini št. 13. = Telefon 1402.

Na novo urejeno in bogato preskrbljeno z vso najlepšo opravo.

Ima krasne voze različnih barv in za vsake vrste pogrebov.

Prodaja vsakovrstne mrtvaške predmete: vence, obleke, rakve itd.

Bogata izbera voščenih sveč. — PRODAJA NA DEBELO IN DROBNO.

Sprejema in vrši naročila na deželi. Preskrbuje se pogrebe v mestu, na deželi in inozemstvo

po zmernih cenah.

Cantina famigliare istriana

TRST - ulica Farneto št. 29 - Trst

prodaja svoja vina, z brezplačno postrežbo na dom, po sledečih cenah:

Črno istrsko prve vrste po	K	—·60	Pristni viški Opolo po	K	—·72
Belo „ „ „	„	—·72	Črno dalmatinsko „	„	—·68

Vrbo tega je vedno preskrbljena z vsakovrstnim namiznim vinom v buteljkah. Vsa gori naznačena vina kemično so analizovana. Gostilničarjem in krčmarjem cene po dogovoru. **M. CINICH** ex Olavina.

Prvo primorsko podjetje za

prevažanje pohištva in spedicijsko podjetje

RUDOLF EXNER - TRST

Telefon št. 847. - Via della Stazione štv. 17. - Telefon št. 7

Filijalke v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU.

Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.

(Pošiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse proge.)

Sprejema se tudi pohištvo in druge predmete v shrambo v lastna za to pripravljena suha skladišča.

Edini tržaški zavod za „VACUM-CLEANER". ČIŠČENJE in SHRANJEVANJE PREPROG

Točna postrežba in nizke cene.

Slovensko gledališče v Trstu

išče za takoj sufleza (šepetalko). Mesečna plača 60 K. Ponudbe na „Dramatično društvo" v Trstu (Narodni dom).

Mladenič 32 let star, vpokojen c. k. postajevodja, zmožen slovenskega, nemškega in nekoliko italijanskega jezika, išče službo za slugo ali kako drugo primerno službo. Naslov na Inser. oddelek Edinosti. 1474

Nove posode za vino so na prodaj v ulici Paduina št. 21. 1366

Sodi od 6 do 12 hektolitrov se prodajo v ulici della Valle 1. 1439

Marko je sedaj v ulici Ghega št. 17., kjer ima gostilno in toči najboljši teran po 96 stotink liter. 1436

V Škednju štev. 184 se odda v najem 5 m široka 6 m dolga prostor primeren za trgovino ali delalnico. 1451

ANTON SKERL

mehanik, zaprisežen izvedenec

TRST, Carlo Goldonijev trg štev. 11

Zastopnik tovarne koles in motokoles „Puch"

Napeljava in zaloga električnih zvončkov, luči in prodaja gramofonov, zonofonov, in fonografov. Zaloga priprav za ročni pisalni stroj. Lastna delavnica za popravljanje šiv. strojev, koles, motokoles itd.

Velika zaloga pripadkov po tovar. cenah.

TELEFON štev. 1734.

BOGOMIL PINO

bivši urar v Sežani

ima svojo novo

prodajalnico ur

v TRSTU

ul. Vincenzo Bellini št. 13

nasproti cerkve sv. Antona novega

vsakovrstne verižice po pravih tovar. cenah.

Odprla se je

v ulici Belvedere štev. 34

Velika in dobro preskrbljena zaloga

Napoljske in bolonjske zmesi

s pridejano tvornico domače zmesi vsak dan sveže.

Podpisana se priporoča slav. občinstvu, gotova za zadovolji vsaki potrebi, udana

MELANY MINZI.

Prodajalnica jestvin in kolonijalnega blaga

Trst, ulica Foscolo 2

vogal Barriera vecchia

Vdobi se vsake vrste **kave, sladkorja, riža, testenin itd.** — Sladkor v prahu po **76** stotink

Sprejmejo se naročila po pošti od 5 kg naprej

vse po najzmernejših cenah.

Priporoča se slavnemu občinstvu v mestu in okolici Udani

J. ČERNE.

Hočete se prepričati?

obiščite velika skladišča

Marije vdove Salerini

Ponte della Fabra 2 (vogal Terrante). | ul. Posta Nuova 6 „Alla Città di Londra"

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške, dečke, restanti za otroke. Površniki, močno jopa, kožuhi in raznih paletatov. Obleke za dom in delo. Delavske obleke. Tirolski loden. Nepremočljivi plašči (pelerine angleški). **Specijalitete:** blago tu- in inozemskih izvara. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejših modi, točno, solidno in elegantno po zmernih cenah.

VELIKA ZALOGA

PRAZNIH BUTELIK

Trst, via delle Ombrelle 5

TELEFON št. 18-49

GUIDO e UGO COEN

100.000 buteljk od šampanjca

za refošk.

Prodajajo in kupujejo se buteljke vsake vrste za refošk, šampanjc, bordeaux, rensko vino, konjak itd. **Velika zaloga** buteljk od pol litra in $1^1/_2$ litra. Damjane iz stekla opletene.

Prevzamejo se dopošiljatve na deželo.

Kupuje razbito steklo vsake vrste.

F. Pertot

urar I. vrste

Trst ul. Poste Nuove 9